

RELACJA Z KONFERENCJI "ZABURZENIA OSOBOWOŚCI U OSÓB UZALEŻNIONYCH"

24-26 maja 2007 r., Malinówka

Już po raz drugi w Malinówce k/Ełku odbyła się Ogólnopolska Konferencja na temat "Zaburzenia osobowości u osób uzależnionych". Organizatorem Konferencji była Fundacja "OTUloni w nadzieję..." oraz Ośrodek Terapii Uzależnień Stare Juchy, a współorganizatorem Państwowa Agencja Rozwiązywania Problemów Alkoholowych.

Uczestnikami konferencji byli w znakomitej większości terapeuci uzależnień z placówek całej Polski. Ich liczba, ponad 100 osób, świadczy o ogromnej potrzebie zdobywania wiedzy i umiejętności, które mogą być spożytkowane w codziennej praktyce terapeutycznej.

W trakcie trzech dni konferencji, podczas sesji wykładowych i warsztatowych, omawiana była problematyka pracy z pacjentem uzależnionym z zaburzeniami osobowości, od momentu diagnozy, aż po leczenie w terapii "pogłębionej".

Wykład wprowadzający pani kierownik działu leczenia odwykowego PARPA, mgr Jadwigi Fudały, pokazał na podstawie danych z Raportu Specjalnego dla Kongresu USA z 1994r., że 57% leczonych osób nadużywających substancji psychoaktywnych spełnia kryteria diagnostyczne któregoś z zaburzeń osobowości. Można zatem stwierdzić, że zaburzenia osobowości są szczególnie obecne u pacjentów z rozpoznaniem uzależnieniem (według ICD-10 takie zaburzenia spełniają kryteria "podwójnej diagnozy"). Organizatorzy zakładają, że podobne dane ilościowe dotyczą także populacji polskich pacjentów leczonych z uzależnienia, z tą tylko różnicą, że nasze leczenie nie jest przygotowane do leczenia tego typu pacjentów. Nie ma wyodrębnionych ośrodków dla pacjentów z podwójną diagnozą (poza diagnozą uzależnienia i choroby psychicznej), ich rolę z konieczności przejmują ośrodki i poradnie odwykowe.

Czy psychoterapeuci terapii uzależnień są przygotowani do pracy z tego typu pacjentami? Odpowiedzi próbowano szukać podczas konferencji, gdzie każdy z uczestników mógł skonfrontować swoją wiedzę i umiejętności z tym, co zaproponowali wykładowcy.

Swoje wykłady zaprezentowali: prof. Lucyna Golińska, mgr Elżbieta Rachowska, dr Anna Basińska, mgr Leszek Sagadyn, ks. mgr Jacek Krzewicki, mgr Magdalena Ilnicka oraz prof. Czesław Czabała. Miały one na celu poszerzenie perspektywy postrzegania pacjenta z zaburzeniami osobowości w terapii uzależnień.

Wszyscy wykładowcy podkreślali konieczność patrzenia na pacjenta przede wszystkim jako na człowieka, który przyszedł do terapeuty ze swoimi problemami. Ostrzegali przed zbyt

łatwym "szufladkowaniem" pacjentów. Z drugiej strony, dodatkowa wiedza wynikająca ze znajomości psychopatologii zdiagnozowanych zaburzeń osobowości, pozwala lepiej rozumieć, akceptować pacjenta i odpowiednio zaplanować jego terapię.

Prof. Lucyna Golińska w swoim wykładzie przedstawiła charakterystykę wybranych zaburzeń osobowości z grupy B (wg DSM-IV), czyli zaburzeń: narcystycznego, borderline, histrionicznego i antyspołecznego. Opisane zaburzenia szczególnie charakteryzuje wzmożona impulsywność, dramatyczność i lekceważenie konsekwencji czynów i działań.

O procesie terapii uzależnienia pacjentów i specyficznych problemach terapeutycznych związanych z ich tożsamością i zaburzoną strukturą "ja" opowiedział mgr Leszek Sagadyn. Podkreślił on wartość zindywidualizowania terapii takich pacjentów, która powinna obejmować jednocześnie wiele obszarów problemowych.

Prof. Czesław Czabała zwrócił szczególną uwagę na różnice w psychoterapii pacjentów z zaburzeniami osobowości. Podkreślił wartość samej relacji terapeutycznej oraz konieczność holistycznego podejścia do pacjenta.

W podjętym temacie konferencji nie mogło zabraknąć próby zrozumienia problematyki uzależnienia z punktu widzenia biologii i mechanizmów fizjologicznych. Biologiczne podłoże relacji uzależnienia i zaburzeń osobowości zaprezentowała dr Anna Basińska. Wykazała ona wspólne podłoże biologiczne dla niektórych zaburzeń osobowości i alkoholizmu. W efekcie określiła uzależnienie od alkoholu jako element całego spektrum zaburzeń psychicznych związanych z zaburzeniami hamowania korowego oraz zapotrzebowania na stymulację.

Charakterystykę różnych form oddziaływania w terapii osób uzależnionych od narkotyków z zaburzoną osobowością przedstawiła w swoim wystąpieniu mgr Elżbieta Rachowska. Podkreśliła ona rolę struktury osobowości pacjenta w procesie terapeutycznym oraz rolę społeczności terapeutycznej, stanowiącej swoiste tło i katalizator zmian zachodzących podczas terapii.

Do specyficznej pozycji osoby uzależnionej w rodzinie w kontekście terapii odniosła się mgr Magdalena Ilnicka, mówiąc o zadaniach rodziny i rolach jej poszczególnych członków. Zwróciła uwagę na częste traktowanie członków rodzin jako "odpowiedzialnych" za patologiczne zachowania pacjentów oraz wykazała konieczność udzielenia wsparcia całej rodzinie w procesie terapii, oraz odbarczania jej z poczucia winy i wstydu.

O terapii pacjentów uzależnionych, z punktu widzenia ich duchowości, mówił ks. Jacek Krzewicki. Określił duchowość człowieka jako "realizację posiadanych wartości aby nadać sens w drodze do osiągnięcia pożądanego celu". Refleksja nad własnym życiem jest niezbędnym elementem w procesie terapii uzależnienia i jednocześnie jednym z uwarunkowań wystąpienia jakiegokolwiek zmiany. Systematyzacja świata wartości jest nie tylko niezbędnym elementem terapii, ale także pracy własnej samego terapeuty.

Oprócz sesji wykładowych, każdego dnia konferencji uczestnicy mieli okazję wziąć udział w dwóch z czterech wybranych sesjach warsztatowych, dotyczących specyfiki terapii uzależnienia w połączeniu z występującymi zaburzeniami osobowości. W mniejszych grupach można było nie tylko podzielić się doświadczeniem, ale i podjąć próbę rozwiązania konkretnych problemów, napotykanych przez terapeutów w pracy z pacjentem uzależnionym i z określonymi zaburzeniami osobowości.

Warsztaty obejmowały: pracę z pacjentem z osobowością narcystyczną (prowadzący mgr Leszek Sagadyn), pracę z pacjentem z osobowością zależną (prowadząca mgr Jolanta Ryniak), pracę z pacjentem z osobowością typu "borderline" (prowadząca mgr Marzenna Kucińska) oraz pracę z pacjentem z osobowością dysocjalną (prowadzący mgr Krzysztof Parusiński).

W dyskusjach panelowych uczestnicy podkreślali rolę właściwej i trafnej diagnozy oraz konieczności dostosowania terapii do specyfiki konkretnych zaburzeń pacjentów. Rozpoznanie występujących u nich zaburzeń osobowości ma prowadzić do indywidualizacji procesu terapii. Terapeuta powinien mieć świadomość, że nie zmieni osobowości pacjenta, ale może lepiej mu pomóc, znając zarówno jego ograniczenia, jak i zasoby wynikające z zaburzeń osobowości.

Przeprowadzona na zakończenie ocena pokazała, że tematyka konferencji odpowiadała zapotrzebowaniu środowiska terapeutów uzależnień.

Na zakończenie organizatorzy zapowiedzieli przygotowanie kolejnej konferencji w przyszłym roku. Jej tematem będzie rodzina z problemem alkoholowym.

Alicja Kraska
Sekretarz Konferencji